

Lauri Törni

Lauri Allan Törni syntyi Viipurissa 28.5.1919. Hiekan kaupunginosassa asuneen perheen isä Jalmari Törni oli rannikkolaivuri, äiti Rosa oli pitänyt omaa leikkelepuotia Viipurin kauppahallissa, mutta perheen kasvaessa jäi kotiin. Esikoispoika Unto oli menehtynyt isorokkoon, lapsiluku lisääntyi pikkusisarten Salmen ja Kaijan myötä. Perhe vaurastui ja uudessa talossa Latokartanonttiellä oli peräti 16 huonetta. Niitä riitti vuokralaisillekin, joista eräs oli olympianyrkkeilijä Sten Suvion veli. Samoin perheeseen pystyttiin palkkaamaan kotiapulainen.

Kasvatus oli isänmaallista, Jalmari oli vapaussodan aikana joutunut punaisten pidättämäksi, vaikka ei suoranaisesti sotaan osallistunutkaan. Urheiluharrastusten lisäksi Lauri Törni liittyi suojeluskuntapoiikkiin, sisaret puolestaan viihtyivät partiossa. Luonteeltaan nuori Lauri Törni oli eläinrakas ja pikkupoikien tapaan villi, mutta tasaantui iän karttuessa. Itsepäisyys ja periksi antamattomuus kuitenkin säilyivät. Kun Hiekan kansakoulussa opettaja antoi nuorelle Lauri Törnille kaksi vaihtoehtoa, laulaa laulukokeessa tai jäädä luokalle, poika ei laulanut. Viipurin Realilyseossa poika viihtyi muutaman vuoden ja Kauppa-apulaiskoulussa vain vuoden. Vapaa-aikanaan hän hankki voimia kooten kuormia Starckjohannin rautakaupassa.

Lauri Törni ilmoittautui vapaaehtoisena asepalvelukseen, ja lääkärintarkastuksessa vankaksi kirjattu nuorukainen todettiin kelpaavaksi armeijaan A1-luokituksella. Syyskuun 2. päivä 1938 hän nousi Viipurin asemalta junaan määränpäänään Kiviniemi ja everstiluutnantti Matti S. Nurmen komentama JR4:n neljäs jääkäripataljoona ja sen konekiväärikomppania. Joulukuussa alkoi aliupseerikoulu ja maaliskuussa sen erikoistumisjakso eläinlääkintään. Törni oli myös valioluokan ampuja ja nuoren alikersantin asepalvelus päättyi 440 päivää palveltuaan 16.11.1939.

Törni astui kuitenkin uudelleen palvelukseen heti seuraavana päivänä, sillä Suomi tehosti puolustusvalmiuttaan. Siihen olikin syytä, sillä vain kahden viikon kuluttua Neuvostoliitto aloitti sotatoimet Mainilan laukauksilla. Talvisodan puhjettua neljännen armeijakunnan käyttöön asetettu JP4 eli Hiipijä siirrettiin Karjalan kannakselta Laatokan lähistölle ja se kärsi raskaita miehistötappioita vihollisen ankarissa hyökkäyksissä tammikuussa 1940. Pataljoonan komentaja everstiluutnantti Martti S. Nurmen elämä päättyi pian sodan alkaessa tapahtuneessa auto-onnettomuudessa, Laatokalle tulvaessa komentajaksi nimitetty kapteeni P.Å. Johansson menetti molemmat jalkansa Pukitsanmäen kukkulan tykistökeskityksessä. Tammikuun 20. päivänä uudeksi komentajaksi saapui Matti Aarnio. Purevassa pakkasessa käytiin kiivaita taisteluita ja majuri Aarnio etsi vapaaehtoista aliupseeria yhteyspartion johtajaksi. Hänelle ilmoittautui talousalikersantti Lauri Törni. Yön pimeydessä Törni selvitti vihollisen asemat ja saapui Seinälukin tukikohtaan ilman, että edes omat vartiomiehetkään olisivat heitä huomanneet.

Törni sai vastuulleen uusia tehtäviä ja iski uskaliaasti harhautuspartioilla venäläisten kimppuun. Tammikuun lopussa vihollinen oli motitettu läntisessä Lemetissä ja he olivat kaivautuneet maahan panssarivaunuineen. ErP 18:n ruotsinkielisen 1. komppanian päällikkö oli sairastunut eikä joukkoa johtamaan ollut nimittää yhtään upseeria. Aarnio määräsi Törnin komppanian päälliköksi. Hänet oli jo ilmoitettu RUK 45:n oppilaaksi, joten pataljoonan ilmoitettiin johtajaksi tulevan upseerikokelas Törni.

Vanhemmista miehistä muodostetun komppanian ei uskottu pystyvän taistelussa siihen mihin muut. Törni kuitenkin johti esimerkillään miehet eteenpäin, kielivaikeuksista välittämättä ja tarpeen vaatiessa viittoen. Miehet innostuivat ja Törnin maine legendaarisena taistelijana alkoi kasvaa. Sotakuvaajat raportoivat, kuinka Törni oli lyhyessä ajassa aiheuttanut kaaoksen, suoranaisen sekasorron venäläisten puolustusasemissa.

Sotilaallisesti poikkeuksellisen lahjakkaaksi todettu Lauri Törni komennettiin 5.2.1940 RUK:n kurssille Kankaanpäähän, sota oli jo ohi ja välirauha tehty hänen läpäistyään kurssinsa. Toukokuun 9. päivänä hänet nimitettiin reservin vänrikiksi. Hän jäi armeijan palvelukseen joukkueenjohtajan vakanssilla.

Syksyllä 1940 Saksan kotka otti talvisodan taisteluista vielä heikkona horjuvan Suomen leijonan siipiensä suojaan. Luottamuksen osoituksena ja vastineena aseavusta Suomi lähetti keväällä 1941 pataljoonan verran miehiä taistelemaan ja saamaan koulutusta SS-divisioona Wikingin riveihin. Törni läpäisi karsinnat ja matkasi Saksaan. Suomalaisten joukossa oli kuitenkin liikaa upseereita, ja jatkosodan alettua monet halusivat palata takaisin kotirintamalle. Törni tuli takaisin Suomeen jo alle kahden kuukauden kuluttua lähdöstään, ja suuntasi suoraan rintamalle.

Törni ja hänen asetoverinsa Kosti Paukkala lähtivät tavoittamaan I Divisioonan KevOs 8:n joukkoja, joita johti ratsumestari Lars Rönnquist. Vänrikit saapuivat elokuun 8. päivä 1941 osaston 3. komppaniaan, joka oli konekiväärikomppania. Törni sai telaketjut alleen 21.8.1941, kun hänestä tehtiin Vickers-panssarivaunuista muodostetun panssarivaunujoukkueen johtaja, lisää kalustoa hankittiin sotasaaliina. Törnin panssarivaunut etenivät menestyksellä aina Karhumäen taisteluihin asti, jossa vaunut luovutettiin kenraalimajuri Lagukselle.

Tammikuun 23. päivä 1942 Törni sai siirron JR 56:n joukkueenjohtajaksi, rykmentin komentajana oli talvisodasta tuttu mies, eversti Matti ”Motti-Matti” Aarnio. Maaliskuussa luutnantiksi ylennetty Törni hiihti oma-aloitteisesta vanginsieppauspartiosta palatessaan lumipyryssä putkimiinan lankalaukaisimeen ja kuljetettiin haavoittuneena ahkiassa omalle puolelle. Sotasairaalassa harkittiin jo jalan amputaatiota, kovakuntoinen upseeri kuitenkin toipui yllättävän nopeasti. Juhannuksen jälkeen hän ei ollut palannut toipumislomaltaan ja miestä alettiin etsiä. JR 56:n esikunnasta vastattiin Törnin olleen etulinjassa jo pitemmän aikaa. Hän suoritti miehineen edelleen vaarallisia partiomatkoja vihollisen selustaan.

Törni nimitettiin ensin 1. divisioonan perustetun sissikomppanian päälliköksi. Kun se hajotettiin, muodostettiin kesäkuussa 1943 erityinen desantintorjuntaosasto, jonka johtoon Törni määrättiin. Joulukuun 3. päivä perustettiin virallisesti Törnin jääkärikomppania, Osasto Törni.

Luutnantti Lauri Törni sai maineteoistaan korkeimman mahdollisen kunniamerkin 9.7.1944, kun hänet nimitettiin Mannerheim-ristin ritariksi järjestysnumerolla 144. Sota oli kuitenkin päättymässä. Elokuun 28. päivänä Törni ylennettiin kapteeniksi, mutta jo syyskuussa 1944 myös Törnin jääkäreiden sota oli lopussa. Törni halusi lähteä vielä Lapin sotaan, mutta everstiluutnantti Rönnquist ja kenraali Fagernäs totesivat sotimisen jo riittävän komppanialle, jonka miehistä niin moni oli ehtinyt kaatua. Lauri Törni vapautettiin Suomen armeijasta 3.11.1944.

Sodan jälkeen entisillä sotasankareilla ei tuntunut olevan maassa tulevaisuutta. Valta oli vaihtunut ja osa upseereista organisoivat asekatkennän siltä varalta, että Neuvostoliitto miehittäisi Suomen. Törni lähti tammikuussa 1945 seikkailuhenkiselle sukellusvenematkalle Saksaan samasta syystä, saamaan koulutusta taistellakseen mahdollista miehittäjää vastaan. Huhtikuussa hänelle ehdotettiin paluuta Suomeen Norjan kautta ja toimimista vakoilijana ja sabotaasien järjestäjänä. Törni kieltäytyi toimimasta Suomea vastaan, rangaistus oli joutua rintamalle. Se järjestely kävi hyvin. Törni ystävineen oli jo aikaisemmin päättänyt etsiä länsirintamalle ja pyrkiä länsiliittoutuneiden joukkoihin. Törni sai saksalaisen asepuvun, hauptsturmführerin arvon ja muutaman sadan miehen vahvuisen merijalkaväen osaston. Hagenau lentokentän läheisyydessä hän taisteli venäläisten piirittämänä, sai ammuksia amerikkalaisilta, kunnes saatuaan kaikki miehensä kokoon antautui amerikkalaisille venäläisten protestoinnista huolimatta. Viikon kuluttua hänet luovutettiin

brittijoukoille. Lopulta hän yksinkertaisesti käveli vartioimattomasta leiristä ulos ystävänsä kanssa ja palasi vääriellä henkilötiedoilla Suomeen heinäkuussa 1945.

Lauri Törni joutui nyt Valtiollisen poliisin varjostuksen kohteeksi, kunnes 12.4.1946 hänet pidätettiin. Tammikuussa 1947 Törni sai tuomion maanpetoksesta, kuusi vuotta kuritushuonetta. Hän onnistui karkaamaan vankilasta, mutta pidätettiin pakomatalla. Lopulta 23.12.1948 presidentti J.K. Paasikivi armahti Törnin.

Siviilielämä ei tuntunut edelleenkaan tarjoavan maineikkaalle sotilaalle mahdollisuuksia, joten helmikuussa 1949 Törni matkusti Ruotsiin vääriellä merimiespassilla yhdessä Holger Pitkäsen kanssa. Tukholman lähistöllä he saivat majapaikan kreivitär Wera von Essenin luota, Skoklosterin linnasta. Kreivitär oli auttanut pyyteettömästi myös monia muita Ruotsiin siirtyneitä suomalaisia sotilaita. Törni tutustui Marja Kopsiin, jonka perheen luokse hän muutti Saltsjö-Duvnäsiin. Nuoret rakastavaiset kihlautuivat 1.1.1950.

Onnea varjosti vain yksi asia. Lauri Törni halusi elättää itsensä ja kihlattunsa, ja työ jota hän osasi tehdä, oli sotilaan ammatti. Se mahdollisuus tuntui aukeavan ainoastaan Yhdysvalloissa, jonka armeijaan oli jo muita suomalaisia sotasankareita värväytynyt. Maaliskuussa 1950 hän pestautui Venezuelaan menevään laivaan, Venezuelassa hän pestautui norjalaiseen alukseen ja syyskuussa 1950 Törni hyppäsi laivasta yöllä Mobilen kaupungin edustalla ja ui maihin.

Saavuttuaan New Yorkiin Lauri Törni tapasi muita suomalaisia ja teki sekalaisia töitä odotellen papereidensa järjestymistä, olihan hän saapunut maahan laittomasti. Viimein hän saattoi jättää Yhdysvaltain kansalaisuusanomuksen ja värväytyi 28.1.1954 Yhdysvaltain armeijaan. Kokenut sotilas selviytyi muita alokkaita korkeammasta iästään huolimatta helposti peruskoulutuskaudesta, hänen taitonsa myös huomattiin ja Törni suoritti mm. vuoristokiipeily- ja laskuvarjokoulutuksen. Heinäkuun 26. päivä 1955 hänestä tuli Yhdysvaltain kansalainen Larry Thorne.

Suoritettuaan viestiupseerikurssin Thorne sai siirron 11. maahanlaskudivisioonaan, joka sijoitettiin Augsburgiin, Saksaan keväällä 1957. Majuri Aito Keravuoren avustuksella Thorne siirrettiin erikoisjoukkoihin Bad Tölziin, 10th Special Forces Groupiin. Nyt hänen taitojaan osattiin käyttää hyödyksi, Thorne mm. esittelee erikoisjoukkojen koulutusta erityisessä elokuvassa, hän suoritti myös Italian alppijääkäriskoulun.

Tammikuussa 1962 Yhdysvaltain armeijan tiedustelukone oli syöksynyt maahan Iranin luoteisosassa Zagros-vuoristossa. Menehtyneitä miehistön jäseniä ja koneen materiaalia lähetettiin noutamaan ensin Iranin armeijan vuorikiipeilyyn koulutettu osasto, sitten saksalaiset alppijääkärit, mutta molemmat epäonnistuivat. Tehtävä annettiin kapteeni Larry Thornelle ja Herbert Y. Schandlerille miehineen. He suorittivat operaation onnistuneesti.

Vietnamin tilanne alkoi muuttua 1960-luvun alussa konfliktista täysimittaiseksi sodaksi. Aluksi Yhdysvallat lähetti Etelä-Vietnamia auttaakseen maahan sotilasneuvonantajia, sitten erikoisjoukkoja. Heidän tehtävänsä oli sotilaallisen avun lisäksi voittaa kansan mielipide puolelleen rakentamalla mm. kouluja ja avustamalla kylien lääkintähuollossa. Vuodenvaihteessa 1963-64 Larry Thornen A-734 erillisosastoksi nimetty ryhmä oli valmis ensimmäiselle kuusi kuukautta kestäväälle komennukselleen. Mukana oli kirjailija Robin Moore, joka kirjoitti kokemuksistaan bestsellerin The Green Beret, jossa Larry Thorne esiintyy nimellä Sven Kornie. Kirjasta tehdyssä elokuvassa Thornen henkilöahmoa esittää John Wayne. Kun A-734 palasi takaisin Yhdysvaltoihin Fot Braggiin heinäkuussa 1964, kantoi jokainen mies haavoittumisesta annettua kunniamerkkiä, purppurasydäntä.

Erikoisjoukkojen kapteeni Larry Thorne palasi Vietnamiin uudelleen tammikuussa 1965, nyt vuoden kestäväälle komennukselle. Kun Pohjois-Vietnamin joukot ja Vietcongin sissit käyttivät joukkojensa huoltamiseen vuoristossa osin Laosin puolella kiemurtelevaa Ho Chi Minhin reittiä, kiinnostuivat amerikkalaiset alueesta. Operaatio Shining Brassin tarkoitus oli selvittää reitti, koko operaation johtajana toimi eversti Arthur D. ”Bull” Simons, operaatioesikuntaa johti everstiluutnantti Ray Call ja Kham Ducin tukikohdassa käytännön toteutus ja operaatioiden valvonta uskottiin kapteeni Larry Thornelle.

Lokakuun 15. päivä 1965 operaatiota oli Kham Duciin saapunut seuraamaan eversti Simons ja majuri Charles W. Norton. Sääolosuhteet kuitenkin estivät helikoptereiden lentämisen ja upseerit palasivat Da Nangin kautta Saigoniin. Kolmen päivän odottelun jälkeen 18.10.1965 kaksi H-34-helikopteria lähti sään hieman selkeydyttyä matkaan, ensimmäisessä lensi maahanlaskettava ryhmä eli kersantti Charles Petry miehineen, toisessa varmistuskopterissa kapteeni Larry Thorne vietnamilaisen miehistönsä kanssa. Alkumatkalle he saivat seurakseen kaksi amerikkalaista tulitukikopteria.

Sää oli sumuinen ja sateinen, mutta Petry miehineen onnistui laskeutumaan Laosin puolelle. Kopterit lähtivät paluumatkalle ja pyrkivät nousemaan pilvien yläpuolelle. Radioyhteys Thornen kopteriin katkesi klo 18.25. Charles Petry miehineen selvitti sissien käyttämän reitin, heidän kopterinsa palasi takaisin tukikohtaan tehtyään välilaskun ja odoteltuaan sään paranemista seuraavaan päivään. Mukana ollut ilmaluovontakone sen sijaan katosi, myöskään Larry Thornen kopterista miehistöineen ei etsinnöistä huolimatta enää koskaan kuultu mitään. Koko tapahtuma säilyi suurena mysteerinä vuosikymmeniä.

Viimein saatiin vihje, että eräs vietnamilainen kyläläinen oli metsästämissä ollessaan nähnyt katoamisen aikaan räjähdysken vären laella. Heinäkuussa 1999 suomalais-amerikkalainen, Joint Task Forcen 56. retkikunta, lähti tutkimaan alueen. Viidakon keskeltä, läheltä vären lakea, löydettiin helikopterin onnettomuuspaikka. Roottorin tunnusnumerot kertoivat aluksen olevan oikea, operaatiossa käytetty ruotsalaisvalmisteinen Carl Gustav -konepistooli löytyi.

Jäännökset lähetettiin Havaijille tutkimuskeskukseen, ja lopulta helikopterin miehistö tunnistettiin DNA-testien ja hammaskarttojen avulla. Suomalainen sotasankari saatettiin viimeiseen lepoonsa sotilaallisilla kunnianosoituksilla Arlingtonin hautausmaalla 26.6.2003. Tapaus 0174 oli selvitetty.

Lauri Törnistä on kirjoitettu useita kirjoja, myös kattava elämäkerta. Palvelustiedot ja aikalaisten kertomukset ovat antaneet osaltaan kuvan, millainen ihminen maineikas sotasankari oikein oli. Tämä on aiheuttanut eniten keskustelua, sillä tietyssä ajankohdassa hänet tavanneet muodostivat oman mielipiteensä, joka saattoi olla täysin erilainen kuin hänet myöhemmin kohdanneilla.

Perhe, sukulaiset ja ystävät tunsivat hyväkäytöksisen ja lapsirakkaan nuoren miehen. Sodassa taas Lauri Törni oli vakavamielinen, eikä ennen partioita kertonut edes omille miehilleen tehtävien tarkkaa laatua. Hän kulki kuitenkin aina ryhmän edessä, asettuen itse vaaralle alttiiksi.

Kun miehet parhaassa nuoruudessaan lähetetään vuosiksi kuolemanvaaraan, muokkaa myös se käyttäytymistä. Aseiden vaiettua ja Törnin kihlautuessa Ruotsissa tuli jälleen esiin hymyilevä herrasmies, joka ei edes käyttänyt alkoholia. Yhdysvaltain armeijan upseerina nähtiin taas silkkipaitaa käyttävä ja sikaria polttava maailmanmies, joka ajoi valkoisella Alfa Romeolla.

Lähde: Kari Kallonen